

BIJZONDERE SOORTEN GIFTEN

De ouderlijke boedelverdeling(1831)*1) Begripsomschrijving*

553. Bij een ouderlijke boedelverdeling verkavelt en verdeelt een ascendent al of een deel van zijn goederen tussen al zijn afstammelingen, bij akte onder levenden of bij testament (art. 1075 B.W.).

Een ascendentenverdeling is conjunctief wanneer echtgenoten hun eigen én gemeenschappelijke goederen onder al hun afstammelingen verdelen.

Bij een cumulatieve ouderlijke boedelverdeling verdeelt een langstlevende ouder in één en dezelfde akte zijn eigen goederen en de goederen, die afhangen van de nalatenschap van zijn overleden echtgenoot en waarvoor hij zich in onverdeeldheid bevindt met zijn kinderen.

Als instrument voor familiale regelingen is de ascendentenverdeling nochtans weinig in trek. Dit heeft allicht alles te maken met het feit dat de ouderlijke boedelverdeling vrij gemakkelijk aanvechtbaar is (zie hierover verder nrs. 560 e.v.)

554. Of een familiale schikking al dan niet een ascendentenverdeling uitmaakt, dan wel een schenking met last, of onder artikel 918 B.W. ressorteert (zie hierover ook verder nr. 572), wordt uitgemaakt door de rechter. De vraag of de ouders wilden overgaan tot een werkelijke verkaveling van hun goederen tussen hun kinderen is hierbij bepalend, niet de kwalificatie die er door de partijen aan gegeven werd.

Een expliciete verwijzing naar artikel 1075 B.W. is dus op zich niet doorslaggevend om de kwalificatie te weerhouden(1832), zoals een referentie naar de toepasselijkheid van artikel 918 B.W. al evenmin voldoende is om die kwalificatie te weren(1833).

In de besproken periode worden deze interpretatieregels op correcte wijze toegepast door het hof te Brussel. Niettegenstaande in de schenkingsakte alleen gepreciseerd werd dat bepaalde lasten aan een van de begiftigden werden opgelegd, oordeelde het hof dat het in werkelijkheid om een ascendentenverdeling ging, nu de ouders hun goederen onder al hun kinderen verdeeld hadden(1834).

(1831) Relevante rechtspraak uit deze periode: Parijs 2 mei 1994, *D.S.*, 1994, IR, 177, ook aangehaald in *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1994, 658; [Brussel 24 oktober 1996](#), *R.W.*, 1997-98, 852 en *A.J.T.*, 1997-98, 177, noot F. Logghe; [Gent 15 mei 1997](#), *T. Not.*, 1998, 38, noot H. Du Faux; [Antwerpen 2 februari 1998](#), *T. Not.*, 1998, 455.

(1832) J. Groslière, noot onder Cass. Fr. 17 april 1985, *D.S.*, 1986, Jur. 243.

(1833) [Brussel 19 november 1985](#) en de bespreking in vorig overzicht, dit tijdschrift, 1994, 1846, nrs. 461 e.v.

(1834) [Brussel 24 oktober 1996](#).

Aan dit vereiste is dan weer niet voldaan bij een schenking in onverdeeldheid aan de erfgenamen(1835).

555. Het is dus wel nodig dat alle afstammelingen die op het ogenblik van het overlijden enige erfrechten (hetzij rechtstreeks, hetzij via plaatsvervulling) in de nalatenschap van de ascendent zouden kunnen laten gelden, bij de ouderlijke boedelverdeling betrokken werden (zie ook verder nr. 562)(1836).

556. Niet nodig is het daarentegen dat hun kavel wordt opgevuld met erfgoederen, dit kan eventueel ook gebeuren door toekenning van alleen maar een oplegsom, bv. onder de vorm van een schuldvordering op termijn van het overlijden van de ascendent. Vroeger had men daar twijfels bij. Dat dit mogelijk is werd reeds in 1982 door het Hof van Cassatie(1837) aangenomen en ook in deze periode herhaald bevestigd(1838).

De rechtspraak lijkt nochtans de kwalificatie ascendentenverdeling alleen dan te willen weerhouden als aangetoond wordt dat de ascendent de bedoeling gehad heeft zijn kinderen op een evenwichtige wijze te willen behandelen. Indien er op het ogenblik van de akte geen evenwicht bestaat tussen de schenking van een goed aan één kind enerzijds en de omvang van de bedongen opleg t.v.v. de andere kinderen, gaat het niet om een ascendentenverdeling(1839).

557. Het bedrag van deze opleg moet bovendien ook meteen bepaald worden, anders is niet voldaan aan het vereiste van een onmiddellijke en definitieve toebedeling aan elke deelgenoot(1840).

Zo de ouderlijke boedelverdeling bij notariële akte gebeurt — wat doorgaans wel het geval is — zal dit geen probleem zijn. Met het oog op de heffing van het evenredig registratierecht moet dan immers de waarde van de goederen in de akte vermeld worden. De opleg is dan minstens op onrechtstreekse wijze meteen in de akte bepaald.

Dit recht van de erfgerechtigde op een opleg is een actueel recht, dat tenzij bijzondere betalingsmodaliteiten (b.v. uitstel tot aan het overlijden van de ouder/schenker) onmiddellijk opeisbaar is tijdens het leven van de ouder(1841).

(1835) [Gent 15 mei 1997](#).

(1836) [Gent 15 mei 1997](#).

(1837) Cass. 23 april 1982, *T. Not.*, 1982, 177 en besproken in een vorig overzicht, dit tijdschrift, 1985, nr. 177.

(1838) [Brussel 24 oktober 1996](#); [Antwerpen 2 februari 1998](#).

(1839) [Brussel 24 oktober 1996](#); Cass. fr. 5 januari 1956, *J.C.P.*, 1957, II, 10055, noot P. Voirin.

(1840) J. Sace, *Le partage d'ascendant, o.c.*, 77, nr. 46-1.

(1841) [Antwerpen 2 februari 1998](#).

De betrokken deelgenoot heeft een voorrecht op de onroerende goederen begrepen in de kavel, die met opleg bezwaard is, tenzij de akte van verdeling dit voorrecht beperkt (art. 27, 4° Hyp. W.).

2) *Vormvereisten*

558. Een ouderlijke boedelverdeling kan bij schenking of bij testament gebeuren, met inachtneming van de daar geldende vormen, voorwaarden en regels (art. 1076 B.W.).

Indien zij gebeurt onder de vorm van een schenking onder levenden, dienen in principe de voorschriften van artikel 931 B.W. te worden nageleefd. Men aanvaardt ook hier (zie hoger nr. 133) dat een ascendentenverdeling-schenking geldig kan plaatsvinden via handgift of vermomde schenking. Men heeft twijfels met betrekking tot een onrechtstreekse schenking(1842).

Het is daarbij niet nodig dat ze verwezenlijkt wordt in één enkele akte. In de mate de verschillende schenkingen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en de bedoeling van de ascendent om tot verkaveling-verdeling van (een deel van) zijn goederen over te gaan vaststaat, gaat het om een werkelijke ascendentenverdeling(1843).

559. Een ascendentenverdeling-schenking veronderstelt de aanvaarding niet alleen door elk kind afzonderlijk maar ook door alle rechthebbenden (art. 932 B.W.), alsook de medewerking van alle partijen aan de gehele rechtshandeling(1844).

Het hof te Brussel(1845) leidde deze meervoudige aanvaarding af uit het feit dat beide begiftigden „verklaarden het geheel van de schikkingen, ook die ten voordele van hun ‘medebegiftigde’ te aanvaarden...”.

3) *Werking*

560. Bij het overlijden van de ascendent dienen nog enkel de goederen, die niet in de ascendentenverdeling begrepen waren, verdeeld te worden. Deze die er wel in begrepen waren, moeten niet meer worden ingebracht, inbreng is immers een fase van de verdeling.

Met deze goederen moet wel, zoals met alle giften, eventueel rekening worden gehouden bij de samenstelling van de fictieve massa (zie hoger nrs. 472 e.v.). Het staat nochtans niet meteen vast dat deze fictieve massa moet berekend worden. Dergelijke bewerking is immers alleen nodig om uit te maken wat het beschikbaar deel is. Vermits de ouder bij het doen van een ouderlijke boedelverdeling niet naar bevoordeling van bepaalde kinderen streeft, maar wel naar een gelijkheid (althans in waarde) tussen al de

(1842) J. Sace, *Le partage d'ascendant, o.c.*, 99, nr. 70.

(1843) Cass. fr. 17 april 1985, *D.S.*, 1986, jur., 243, noot J. Groslière.

(1844) [Brussel 19 februari 1986](#), *T.B.B.R.*, 1988, 74, noot H. De Decker.

(1845) [Brussel 24 oktober 1996](#).

kinderen, moeten de goederen die bij ascendentenverdeling werden toebedeeld niet aangerekend worden op het beschikbaar deel, maar wel op het voorbehouden erfdeel(1846).

561. Dat dit de geldende regeling is bij ouderlijke boedelverdeling blijkt niet altijd voor iedereen duidelijk te zijn. Regelmatig worden immers in de akte, zelfs al wordt die als ascendentenverdeling gekwalificeerd, een aantal modaliteiten opgenomen die hiermee helemaal niet stroken(1847).

In de bestudeerde periode hadden ouders bij schenking al hun goederen aan hun kinderen toebedeeld en verdeeld, zodat het hof van Brussel hierin een ouderlijke boedelverdeling zag. Aan de zoon werd een hoeve met land en boomgaard geschonken aan de dochter twee percelen land. De zoon moest wel aan zijn ouders een beperkt recht van inwoon toestaan en bij hun overlijden aan zijn zuster een oplegsom betalen. In de schenkingsakte werd gepreciseerd dat de kinderen hun goederen ontvingen „vooruit, buiten deel en met ontslag van terugbrengst in de nalatenschap”(1848). Deze bijkomende preciseringen waren nochtans onverenigbaar met de bedoeling van een ouderlijke boedelverdeling, die er, zoals gezegd, in bestaat om gelijkheid (in waarde) tussen alle kinderen te realiseren, zodat er geen sprake kan zijn van schenking buiten deel en aanrekening op het beschikbaar deel(1849).

Zoals reeds in de rechtsleer benadrukt werd, mag men zich nochtans niet door de gebruikte bewoordingen laten misleiden, als duidelijk vaststaat dat de ascendent een ouderlijke verdeling wilde doen(1850). In die lijn was het Hof van Beroep te Brussel de mening toegedaan dat de gebruikte bewoordingen enkel beoogden aan te geven dat de schenkingen definitief waren en dat de waarde ervan aangerekend moest worden op de individuele reserve(1851). Het hof steunt zich hiervoor op het feit dat de verdeling alle goederen betrof en dat de schenkers duidelijk een globaal evenwicht beoogden.

4) *Gevaren*

Zoals reeds gezegd wordt in de praktijk weinig op de ascendentenverdeling beroep gedaan omdat men geen waarborg heeft dat de getroffen regeling definitief is.

(1846) G. Baert, *Ouderlijke boedelverdeling*, in *A.P.R.*, Gent, E. Story-Scientia, 1974, nrs. 688 e.v.

(1847) Zie ook vorig overzicht, dit tijdschrift, 1994, 1848, nr. 466.

(1848) [Brussel 24 oktober 1996](#).

(1849) R. Dillemans, *Testamenten*, o.c., 285-286, nr. 144; F. Logghe, „De (on)gewenste kwalificaties als een ascendentenverdeling”, (noot onder Brussel 24 oktober 1996), *A.J.T.*, 1997-98, (181) 183.

(1850) G. Baert, o.c., 219, nr. 691.

(1851) [Brussel 24 oktober 1996](#).

a. Artikel 1078 B.W.

562. Om te beginnen is een ouderlijke boedelverdeling vernietigbaar indien niet alle kinderen die ten tijde van het overlijden in leven zijn, en de afstammelingen van de vooroverleden kinderen, erin begrepen zijn (art. 1078 B.W., zie ook hoger nr. 555). Dit geldt ook t.a.v. de kinderen die bij het opstellen van de akte nog niet geboren waren of wiens (fictieve) afstamming toen nog niet was vastgesteld(1852). Dit werd vooral na de Wet van 31 maart 1987 een reël gevaar(1853). Ook wanneer er een geadopteerd kind bijkomt, zal de ascendentenverdeling gevaar lopen(1854).

b. Artikel 1079 B.W.

563. Een ander groot gevaar schuilt in de mogelijkheid de verdeling te laten nietig verklaren wegens benadeling voor meer dan een vierde, d.w.z. wanneer een afstamming minder dan drie vierden heeft gekregen van wat zijn gewoon erfdeel zou geweest zijn (artikel 1079 B.W.).

Deze vordering kan slechts ingesteld worden na het overlijden van de ascendent, daar ze alleen toekomt aan iemand die de hoedanigheid van erfgenaam heeft verkregen.

Vaste regel is dat om uit te maken of er inderdaad benadeling is, rekening moet gehouden worden met de waarde die de goederen, die in de ouderlijke boedelverdeling betrokken waren, hebben op het ogenblik van het overlijden van de ouder en dus niet van het ogenblik van de verdeling(1855) of van de schenkingsakte.

Zo het om een conjunctieve ouderlijke boedelverdeling ging moet de helft van de waarde van de goederen gewaardeerd worden met als referentiedatum deze van het overlijden van de vader en de andere helft met als referentiedatum het overlijden van de moeder(1856).

564. De kavels die uit (erf)goederen bestaan moeten gewaardeerd worden volgens hun staat op het ogenblik van de akte en ook hier (vgl. hoger nr. 480) mag geen rekening gehouden worden met eventuele waardevermeerdingen of -verminderingen ten gevolge van een optreden van de erfgerechtigde afstamming(1857).

Deze laatste regel is van aard in zekere mate een vergetelheid op te vullen

(1852) G. Vandenberghe, „Adoptie met het oog op inkorting”, (noot onder Antwerpen 9 september 1991), *N.F.M.*, 1993, (147) 149, zie ook vorig overzicht, dit tijdschrift, 1994, 1850, nr. 468.

(1853) Zie hierover vorig overzicht, dit tijdschrift, 1994, 1850, nr. 468.

(1854) G. Vandenberghe, „Adoptie met het oog op inkorting”, (noot onder Antwerpen 9 september 1991), *N.F.M.*, 1993, (147) 149.

(1855) [Brussel 24 oktober 1996](#).

(1856) [Brussel 24 oktober 1996](#).

(1857) J. Sace, *Le partage d'ascendant, o.c.*, 170, nr. 147.

van de recente Fiscale Programmawet (zie hoger nrs. 132, 479, 499 en 552) in zijn eerder discriminerende poging ook burgerrechtelijke hinderpalen weg te werken bij de overlating van bedrijven. Men heeft er blijkbaar niet gedacht aan de regeling inzake waardeschatting van (bedrijfs)goederen die betrokken zullen worden in een ascendentenverdeling/schenking.

Zo deze goederen het voornaamste vermogensbestanddeel van de ouder uitmaken, kunnen ze bv. bij schenking aan een van de kinderen worden toebedeeld, mits opleg aan de andere kinderen. Op voorwaarde evenwel (o.m.) dat de schenking in volle waarde gebeurt, kan hierop het fiscale gunsttarief worden toegepast, maar noch de daar doorgevoerde wijziging van artikel 826 B.W. noch deze van artikel 922 B.W. beletten dat bij een eventuele grote waardestijging van deze goederen, met als gevolg een vordering tot nietigverklaring wegens benadeling door de andere kinderen, rekening zal moeten gehouden worden met de waarde van de goederen bij het overlijden... zij het dan wel in hun staat op het ogenblik van de schenking.

565. Kan in de mate een kavel alleen maar uit een oplegsom bestaat, die pas later zal betaald moeten worden, deze opleg niet geherwaardeerd worden rekening houdend met de inflatie. Meestal houdt men het bij het nominale bedrag, alhoewel bij ernstige munterosie de vordering op grond van artikel 1079 B.W. wellicht enig soelaas kan brengen.

Interessant is op dat gebied volgende passage uit het reeds herhaald geciteerd arrest van het hof van Brussel van 24 oktober 1996: „Overwegend dat gelet op de aan geïntimeerde opgelegde last om een oplegsom van 225.000 frank te betalen, partijen in het licht van de beweerde benadeling overigens ook een standpunt zullen dienen in te nemen omtrent de vraag of die anno 1966 vastgestelde som, rekening houdend met de munterosie, al dan niet naar de actuele waarde dient te worden begroot”. Het komt ons nochtans voor dat het initiatief daartoe niet toekomt aan de partijen, maar eerder aan de wetgever... of wellicht ook aan een creatief rechter. Zo werd bv. in Frankrijk de mogelijkheid van herwaardering voorzien voor oplegsummen die op termijn betaald moeten worden (art. 833-1 en 1075-2 C.c.).

566. De modaliteiten van de ascendentenverdeling/schenking worden definitief vastgelegd in de schenkingsakte en kunnen nadien bv. niet verzwaard worden, zo oordeelde het Hof van Beroep te Parijs. Een ouder had zich t.a.v. een schenking-verdeling het vruchtgebruik voorbehouden en naderhand verbeteringswerken aan de (verdeelde) goederen aangebracht. Bij testament werd naderhand bedongen dat de meerwaarde, die deze goederen op die manier verkregen hadden, ingebracht moest worden in waarde. Het hof oordeelde dat de ascendent niet achteraf eenzijdig wijzigingen kan aanbrengen aan de contractueel bepaalde modaliteiten van de schenkingsakte. Bovendien kan worden opgemerkt dat naar Belgisch recht de waardering van de goederen gebeurt bij het overlijden volgens hun staat op het ogenblik van de

akte(1858) en artikel 599, lid 2 B.W., uitdrukkelijk bepaalt dat de vruchtgebruiker bij het einde van zijn vruchtgebruik geen vergoeding kan vorderen voor de door hem aangebrachte verbeteringen(1859).

Het komt ons voor dat een ascendent-schenker, die zich het vruchtgebruik voorbehoudt, met zijn kinderen wel meteen kan afspreken dat de door hem aangebrachte waardevermeerderingen verrekend moeten worden. Met een ascendentenverdeling streeft de ouder naar een gelijkheid in waarde tussen de kinderen. Dergelijke meteen bedongen verrekening beoogt precies de gelijkheid te bevorderen.

Ook wordt aangenomen dat de ouder achteraf bij testament wel kan bepalen, dat de (toevalige) meerwaarden die in een kavel zijn ontstaan, precipitair worden gelegateerd(1860).

5) *Alternatieve procédés*

567. Om het hoofd te bieden aan de vordering wegens benadeling voor meer dan één vierde, werden verscheidene technieken voorgesteld:

a. Aanbod tot betaling van een opleg

568. Naar analogie met artikel 891 B.W. wordt aanvaard dat diegene tegen wie een vordering tot vernietiging wordt ingesteld, deze kan tegenhouden door aan de eiser, hetzij in geld, hetzij in natura aan te bieden hetgeen aan diens erfdeel ontbreekt. Van een akkoord terzake tussen partijen na het overlijden, maar in afwachting van een schatting van de goederen, kan de rechter akte verlenen(1861)

b. Strafclausule

569. De ascendent-boedelverdelers ontnemen het beschikbaar deel aan wie een vordering wegens benadeling instelt en kent dit toe aan de deelgenoten die de ouderlijke boedelverdeling niet hebben betwist, zie ook hoger nrs. 442 e.v.(1862).

c. Legaat van de meerwaarde buiten deel

570. Zie hoger nr. 566.

(1858) [Brussel 19 november 1985](#), *J.T.*, 1987, 142, noot en *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1988, nr. 23545, p. 24. Zie ook artt. 860 en 922 B.W. Overeenkomstig het Franse artikel 1078 C.c. moeten de geschonken goederen geëvalueerd moeten worden op het ogenblik van de schenking.

(1859) Zie evenwel over de betwisting terzake m.b.t. grove herstellingen: A. De Brabandere, *Usufruit, usage, habitation*, in *Rép. Not.*, II/11, Brussel, Larcier, 1977, 96-100, nrs. 201-208 en 115, nr. 261; R. Derine, F. Van Neste en H. Vandenberghé, *Zakenrecht, o.c.*, 550-553, nr. 909.

(1860) Dillemans, *Testamenten*, 306, nr. 151.

(1861) [Brussel 24 oktober 1996](#).

(1862) G. Baert, *o.c.*, 356-366, nrs. 1184-1211; R. Dillemans, *Testamenten, o.c.*, 308, nr. 151; J. Sace, *Le partage d'ascendant, o.c.*, 122-123, nr. 84.

Deze clause heeft nochtans als nadeel dat inkorting mogelijk blijft zo het beschikbaar deel niet meer (voldoende) vrij is(1863).

d. Bedongen schatting bij overlijden

571. De destijds verdeelde goederen worden bij het overlijden geschat en het bedrag van de opleg op basis van deze schatting vastgelegd. Op die manier is voldaan aan het vereiste dat de samenstelling van de kavels door de ascendent-schenker moet worden bepaald, en wordt tegelijkertijd ook tegemoet gekomen aan de wens alle deelgenoten een gelijke kavel te bezorgen(1864).

e. Artikel 918 B.W.

572. Artikel 918 B.W. laat toe, zoals hoger aangetoond (zie nr. 529) op een meer definitieve wijze familiale schikkingen te treffen. In toepassing van dat artikel kan een ouder een goed aan een kind schenken bv. met voorbehoud van vruchtgebruik. Zo de andere reservataire hiermee instemmen, komt dat goed definitief niet meer ter sprake bij de vereffening en verdeling van de nalatenschap. Zodoende kan dan wel de gelijkheid tussen de kinderen geweld aangedaan worden. Om (althans de kwantitatieve) gelijkheid tussen de kinderen te bewaren, wordt daarom regelmatig bijkomend aan het begiftigde kind een last opgelegd een som geld te betalen (zie hierover ook hoger nrs. 548 e.v.). Zodoende komen we nochtans dicht bij een ascendentenverdeling, zeker nu ook in deze periode opnieuw bevestigd werd (zie nr. 556) dat het bij dergelijke verdeling toegelaten is sommige kavels alleen maar met opleggelden op te vullen.

Anderzijds wordt algemeen aangenomen dat artikel 918 B.W. niet van toepassing is op een ascendentenverdeling (zie hoger nr. 551), zodat bij het bijkomend bedingen van een opleg het gevaar voor vernietiging weer opduikt(1865).

573. Op de moeilijke vraag waar precies de scheidingslijn ligt tussen een ascendentenverdeling en een familieschikking op grond van art. 918 B.W. werd uitgebreid ingegaan in vorig overzicht(1866), vooral omdat in de daar bestudeerde periode door het Hof van Cassatie (in zijn herhaald geciteerd arrest van 8 oktober 1992, zie hoger nr. 520) artikel 918 B.W. toepasselijk geacht werd op een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik op last aan de andere kinderen een opleg te betalen, die de tegenwaarde vormde van hun

(1863) R. Dillemans, *Testamenten, o.c.*, 306, nr. 151.

(1864) G. Baert, *o.c.*, 372-373, nrs. 1226-1231; R. Dillemans, *Testamenten, o.c.*, 309-310, nr. 151; J. Sace, *Le partage d'ascendant, o.c.*, 124-125, nr. 86. In dezelfde zin: J. Bael, *l.c.*, in *De erfrechtelijke reserve in vraag gesteld, o.c.*, 411, nr. 159.

(1865) L. Du Faux, „Artikel 918 B.W.”, in *Comm. Erf., o.c.*, 26, nr. 33; L. Raucent, „Donation avec réserve d'usufruit à un successible en ligne directe (art. 918 C.c.)”, *Rev. Not. B.*, 1993, (234) 235, nr. 6.

(1866) Dit tijdschrift, 1994, 1834, nrs. 442 e.v.

normale aandeel in het geschonken goed. Maar eigenlijk werd daar de vraag of het zodoende niet eerder om een ascendentenverdeling ging, niet aan de orde gesteld. Uit vroegere cassatierechtspraak(1867), waar de vraag wel uitdrukkelijk aan de orde was, werd tot dan toe afgeleid dat het criterium was om uit te maken of het al dan niet om een ascendentenverdeling ging, of al dan niet alle kinderen als deelgenoten bij de akte werden betrokken; wat dan intussen het geval schijnt te zijn zo in de akte meteen in hun voordeel een oplegsom werd bedongen, aangezien nu aanvaard wordt dat dit geldt als een volwaardige kavel (zie hoger nr. 556).

Deze problematiek was ook in de te bespreken periode nog aan de orde in de rechtsleer. Om alle problemen terzake te vermijden wordt daar soms voorgesteld(1868) te bedingen dat het begunstigde kind zou verzaken aan het tweede vermoeden van artikel 918 B.W. (nl. dat het gaat om een schenking buiten deel, zie hoger nr. 519) en/of dat de schenking zou geschieden als voorschot op erfdeel maar met vrijstelling van inbreng in natura. Aangezien dan de tegenwaarde van het (vermoede) geschonken goed in de nalatenschap wordt ingebracht, putten de instemmende reservataireen geen rechtstreekse rechten uit die akte, kunnen ze dus niet als deelgenoot worden beschouwd en is er geen sprake van een ascendentenverdeling zodat de verrichting onder het toepassingsgebied van artikel 918 B.W. blijft(1869). Hoger (zie nr. 525) werd reeds ingegaan op de vraag of deze oplossing wel voldoet en een ander voorstel gedaan.

574. Ook tegen het gevaar dat een nieuwe reservataire opduikt (art. 1078 B.W.) biedt artikel 918 B.W. enige, zij het geen volledige bescherming. Deze beschikt wel over een vordering tot inkorting, maar alleen in waarde (zie hoger nr. 519), zodat de toebedeling behouden blijft, eventueel mits betaling van een geldsom bij overschrijding van het beschikbaar deel.

f. De dubbele akte

575. Bij een dubbele akte schenkt een ouder de goederen aan alle kinderen samen in onverdeeldheid, waarna deze in een tweede akte en in afwezigheid van de schenker overgaan tot de verdeling, die er kan in bestaan dat de goederen aan één kind worden toebedeeld en de andere worden uitbetaald. Het criterium om de dubbele akte van een ascendentenverdeling te onderscheiden is of de verdeling al dan niet gebeurt onder het gezag van de ouders. Alleen indien de kinderen daadwerkelijk zelf verkavelen en verdelen, gaat

(1867) Cass. 22 maart 1968, *Pas.*, 1968, I, 902, *R.W.*, 1968-69, 1918, *J.T.*, 1968, 310, *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1968, nr. 21169, noot, *Rev. Prat. Not.*, 1968, 187 en *T. Not.*, 1968, 137, noot H. Du Faux.

(1868) H. Du Faux, *o.c.*, in *T. Not.*, 1994, 73; zie ook L. Raucent, *o.c.*, in *Rev. Not. B.*, 1993, 236, nr. 6.

(1869) P. Delnoy, *l.c.*, in *Chron. Dr. Not.*, 1992, 130; H. Du Faux, *l.c.*, in *T. Not.*, 1994, 73-75.

het om een geldige dubbele akte(1870). Of dit het geval is, is evenwel een feitenkwestie die door de rechter op soevereine wijze wordt beoordeeld en waarbij de kwalificatie, die er door partijen aan gegeven werd, eens te meer onbelangrijk is(1871).

576. In tegenstelling tot de ascendentenverdeling, blijkt in de praktijk zeer veel op de dubbele akte beroep gedaan te worden bij familieschikkingen. Misschien zal daar in de toekomst verandering in komen en wel omwille van de recente Fiscale Programmawet (zie hoger nr. 564). Het daar voorziene fiscale gunsttarief voor schenkingen van bedrijfsgoederen e.a. is niet alleen voorbehouden voor schenkingen in volle eigendom (daar waar bij familieschikkingen veelal door de ouders vruchtgebruik wordt voorbehouden) maar het wordt bovendien o.m. afhankelijk gesteld van de voortzetting van de activiteit door de begiftigde gedurende vijf jaar te rekenen vanaf de datum van de authentieke schenkingsakte (art. 140ter W. Reg.). Nu bij het procédé van de dubbele akte de kinderen onmiddellijk overgaan tot onderlinge verdeling, is niet meer aan de verplichte vijfjarige voortzetting van de bedrijfsactiviteit voldaan(1872).

(1870) M. Puelinckx-Coene, „De reserve”, in *Notariële actualiteit — Familierecht, o.c.*, 101, nr. 42, in het bijzonder de in voetnoot 89 aangehaalde verwijzingen.

(1871) Zie vorig overzicht, dit tijdschrift, 1994, 1852-1853, nr. 474.

(1872) J. Verstappen, „Schenkingen van familieondernemingen. Fiscaalrechtelijke aspecten”, *Vormingsnamiddag KFBN*, 19 maart 1999, 13.